

Psykoosi

22.9.2015 JENNI AIRIKKA,
TAMPEREEN MIELENTERVEYS- JA
PÄIHDEPALVELUIDEN PSYKOOSIPÄIVÄN LUENTO

Mitä psykoosi tarkoittaa?

Psykoosilla tarkoitetaan sellaista poikkeavaa mielentilaa, jossa ihminen on menettänyt todellisuudentajunsa.

Hän ei pysty erottamaan todellisuutta ja omia kuvitelmiaan toisistaan.

Käytännössä se tarkoittaa sitä, että ihmisellä on harhaluuloja tai aistiharhoja.

Harhaluulo: ihminen on täysin vakuuttunut, että hänen kuvittelemansa asia on aivan totta. Esim. vakuuttunut, että joku julkisuuden henkilö on ihastunut häneen tai että joku rikollisjärjestö vainooa häntä ilman että mistään sellaisesta on oikeasti kysymys.

Aistiharha: ihminen kuulee, näkee tai muuten aistii jotakin sellaista, mitään kukaan muu ihminen ei aisti. Esim. kuulee puhetta, näkee näkyjä tai tuntee, että joku koskettaa häntä.

Unihäiriöt, painajaiset

Päätöksenteon vaikeus

Mania

Minäkuvan hajoaminen

Suuruuskuvitelmat

Levottomuus

Eristäytyminen

Äänet

Pakkoajatukset

Pysähtyneisyys

Hallusinaatiot

Ahdistus

Harhaluulot

OIREET:

Muistihäiriöt

Depersonalisaatio (= itsensä epätodelliseksi ja vieraaksi tunteminen)

Masennus

Jähmettyminen

Fyysiset oireet tai tuntemukset

Toimintakyvyn lasku

Välinpitämättömyys

Pelkotilat Varautuneisuus

Todellisuudentajun peittäminen

Itsesyytökset

Merkityselämykset

Ajatusten pirstaloituminen

Keskittymisvaikeudet

Positiiviset oireet (esim. hallusinaatiot, harhakuvitelmat, ajatushäiriöt ja kiihtymys), joita terveillä ihmisillä tavallisesti ei ole ja jotka sairauden katsotaan "lisänneen".

Negatiivisia oireita voidaan pitää käyttäytymisenä, joka "puuttuu" (esim. sisäisen innon, tunnereaktion, innostuksen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen puute).

Affektiiviset oireet voivat vaikuttaa mielialaan, esim. masennus, ahdistus, yksinäisyys ja itsemurha-ajatukset.

-

Kognitiivisiin oireisiin liittyy keskittymis- ja muistiongelmia, esim. tarkkaavuuden puute, hidas ajatustoiminta, puuttuva sairaudentunto (ymmärtäminen ja hyväksyminen).

Psykoosissa olevalle ihmiselle harhaluulot ja aistiharhat ovat täyttä totta. Tästä johtuen psykoottinen ihminen on usein myös sairautentunnoton eli ei pidä itseään sairaana.

Kun psykoosi ei ole ohimenevä tila vaan siitä tulee pitkäaikaisempi vaiva, joka haittaa normaalia elämää, kyseessä saattaa olla skitsofrenia.

Psykoosin ennakko-oireet

Psykoosin puhkeamista voi edeltää jopa vuosia kestävä ennakoiva vaihe ennen varsinaisten psykoottisten oireiden ilmaantumista.

Ennakoivan vaiheen oireina voi olla:

- mielialamuutokset (masennus, ärtyneisyys)
- ahdistuneisuus
- ajattelun häiriöt (oudot ideat, keskittymisvaikeudet)
- näkemysmuutokset (suhtautuminen itseensä, muihin ja maailmaan yleensä)
- unihäiriöt
- ruokahalun muutokset
- ruumiilliset tuntemukset
- vetämättömyys

Ennako-oireet muistuttavat psykoottisia oireita, mutta ovat lievempiä ja lyhytkestoisempia, ne voivat välillä kadota tai loppua kokonaan ja ne ovat jokaisella ihmisellä yksilöllisiä.

Akuutin psykoosin kesto vaihtelee useimmiten muutamasta päivästä muutamaan kuukauteen.

Jotkut psykoosit uusiutuvat toistuvasti tai esim. erityisen stressaavassa elämänvaiheessa.

Toiset psykoosit paranevat täysin eikä psykoosi koskaan uusiudu.

Tutkimus ja hoito tulisi aloittaa mahdollisimman nopeasti ensioireiden ilmenemisen jälkeen.

Psykoosin hoito

Akuuttivaiheessa hoidon tavoitteena on psykoosin lievittäminen

- sopivan lääkityksen,
- hoidollisen vuorovaikutuksen ja
- turvallisen hoitoympäristön keinoin.

Tärkeimpinä hoitomuotoina sekä avo- että sairaalahoidossa ovat lääkehoito ja keskusteluhoito.

Lääkehoidolla pyritään poistamaan tai helpottamaan psykoottisia oireita. Lääkehoitoja on erilaisia, jotkut lääkkeet ovat päivittäisiä, joitakin otetaan 1-2 kertaa kuukaudessa.

Keskusteluja voidaan käydä sekä kahden kesken hoitajan ja potilaan välillä että erilaisissa ryhmissä.

Myös erilaisia terapioidia kuten esim. fysio-, toiminta-, musiikki- ja kuvataideterapiaa voidaan käyttää.

Tipotien psykiatria, psykoosiryhmä

Hoitojakson aloitusryhmä

Psykoosipotilaiden
oireidenhallintaryhmä

Lääkitykseen liittyvät ryhmät

Psykoosipotilaiden
keskusteluryhmä

Korva-akupunktioryhmä

Ahdistuneisuuden inforyhmä

Psykoedukaatioryhmä potilaille

Tai chi/Taiji-ryhmä

Pakko-oireisten ryhmähoito

Psykoedukaatioryhmä omaisille

Toiminnalliset ryhmät

Unen- ja vireydensäätelyn
ryhmähoito

Omaisneuvonta

Hoitoneuvottelu/
lääkärin vastaanotto

Yksilökeskustelut tarvittaessa
1-10 käyntikertaa

Tarkemmat kartoitukset/
tutkimukset
mm. sosiaalityöntekijä, psykologi

Tiedonkäsittelyn oireiden
hallintaryhmä

CRT-terapia
kognitiivisen toimintakyvyn kuntoutus

SCIT
Sosiaalisen kognition kuntoutusohjelma

Hoitosuunnitelman päivitys-
ryhmätapaaminen

Eteenpäin-ryhmä
tutustuminen kolmanteen sektoriin

Lähteet ja lisätietoa

---

www.skitsofreniatietoa.fi

Käypä Hoito-suositus potilaalle, www.kaypahoito.fi

www.terveyskirjasto.fi

www.mielenterveystalo.fi